

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XI. Quæ sint, quæ observari debeant à Visitoribus in sententiis pœnalibus ferendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

Qui semel & iterum fugerit, præter penas superius expressas, Congregationis antiquitatem amittat, & in posterum à die reditus, ac nova receptionis, si computetur.

Qui tertia vice fugerit, ut Novitius recipiatur, nec ullo antiquitatis jure gaudebit; sed post annum à receptione ultima, ejus antiquitas incipit computari.

Verum qui quarta vice fugerit, juxta Literas Pij V. tanquam incorrigibilis expellatur. Præterea si apostata, vel fugitivus tres menses absuerint, antiquitatem Congregationis amittunt, quemadmodum de Apostasia secunda decretum est. Si annum integrum absuerint, quasi Novitij recipiantur, ac si ter apostata fuissent. Si verò ultra annum, Desponsorium generale judicet, an statim sint censendi incorrigibiles, & pro arbitrio suo puniat. Hæc sunt, quæ circa apostatas, sive fugitivos nostræ decernunt Constitutiones.

CAPVT X.

Quæ sint, quæ in delictis excusare possunt ad minuendam Pœnam?

Primò furor, & insania excusat à delicto: nam si delinquens tempore delicti commisi erat quidem furiosus, aut mente captus, non potest propter illud puniri. Si verò tempore delicti commisi erat sanæ mentis, & postea est factus furiosus, licet puniri non possit ordinaria pœna, dum est furiosus; puniri tamen potest extraordinaria, arbitrio Judicis, ut docet Baldus in L. Furiosum. C. Qui testamentum facere potest: cujus opinio communiter ab omnibus recipitur, ut docet Julius Clarus q. 60. versiculo, sed quero.

Secundò. Ira quandoque delictum excusat; interdum verò minimè; nam aut provenit ex justa causa; & tunc non excusat in totum, juvat tamen, ut delinquens mitius puniatur, ut in viro occidente uxorem deprehensam in adulterio: ira enim potest dici quidam brevis furor: aut ira provenit ex injusta causa; & tunc nullam excusationem præ se fert.

Tertiò. Ebrietas excusat à dolo, sed non à culpa, atque adeo committens delictum tempore, quo est ebrius, puniendus est, ut communis DD. sententia tenet; non tamen ordinaria, sed tantum extraordinaria pœna. Verum tamen si sine culpa factus fuisset ebrius, ut si socii ipso inscio, sal in vino apposuisset, (ut inquit Julius Clarus) ipse est à culpa, & à dolo prorsus excusandus.

Quartò. Si aliquis dormiendo delinquat, hominemque vulneraverit, verè excusandus est: quia tempore delicti non erat compos mentis: & ita tanquam furiosus reputatur. Ita Clarus ut supra; quod tamen intelligi debet, quando ei dormienti similia evenire non solent: quod si ei soleant contingere, ut scilicet à lecto surgat, & enssem evaginet, & similia faciat, (ut de multis legimus) tunc si ipse non præcavisset, claudendo sui cubiculi ostium, diceretur esse in culpa, atque adeo deberet pœna extraordinaria puniri. Ita tenet communis opinio, ut idem Julius Clarus docet, ut supra.

Quintò. Ignorantia Constitutionis punientis delictum, quando delictum, quod punitur ab ipsa Constitutione, est etiam prohibicum de Jure

communi, non excusat; nam tunc debet puniri secundum dispositionem Juris communis.

Secus esset, si tantum delictum puniretur Constitutione, vel Decreto: nam tunc excusatur Reum, licet non omnino; absolvere tamen excusat, ad omnem penam in Constitutione taxatam subeundam.

Sexto. Pœnitentia in delictis quandoque delinquens excusat: loquor de pœnitentia, non de illa, quæ sequitur post delictum commissum; sed de pœnitentia ante delictum perpetratum; ut si quis volens committere delictum, antequam committeret, pœnituit, & illud non commisit; quod intelligi debet, quando potens committere delictum non voluit, sed pœnitenti proposuit: tunc enim licet in totum non excusetur, mitius tamen punitur. Docet Clarus loco ut supra.

Illud tamen observandum est, quod licet affectus, seu conatus ad delinquendum, etiam si non sequatur effectus, puniatur non aliter, ac si ipse effectus secutus fuisset, ut constat ex l. 1. §. Divus. ff. ad l. Juliam, de sicariis; tamen hodie de generali consuetudine non punitur affectus, sive conatus, nisi sequatur effectus: non inquam punitur pœna delicti ordinaria, sed bene pœna extraordinaria, ut post multos Jusperitos docet Clarus, ut supra; quam consuetudinem esse approbatam per totum Mundum, docet Arenus in lege 1. §. finali. ff. ad legem Juliam, & Consilio 14. num. 3. Quam etiam sententiam in delictis utriusque atrocissimis procedere, docentur alii Auctores, in quibus docent affectum sive conatum, pœna ordinaria non esse puniendum.

Cæterum ubi conatus, vel minæ pœnitentia à statuto aliqua pœna particulari tunc Judex condemnare debet Reum, ad pœnam taxatam Legge.

Sepimò. Quando Reus pœnæ à lege statuta pro delicto ab illo perpetratò, capax fore non est, illam Judex commutare debet in eam, cujus est capax.

CAPVT XI.

Quæ sint, quæ observari debeant à Visitatoribus in sententiis pœnalibus ferendis.

Multa sunt, quæ Visitatores præ oculis habere debent in ferendis sententiis, maxime pœnalibus. Primum est, ut Prælati imponant pœnas secundum delictorum gravitatem, juxta illud Deuteronomii 25. Pro mensura delicti erit & plagarum modus. Quare pœnam augere minimè potest, si alicui delictò, à lege taxata sit, nisi forte aliqua circumstantia delictò annexa id expostulet. Sed neque minuere, nisi ex legitima causa, quam in sententia exprimere debet; sicut illis verbis: *Justu de causis animum nostrum moventibus.*

Ita pariter tenet communis opinio, etiam de pœna imposta à statuto, sive Constitutione, quam ex causa Judex minuere potest, ut post alios docuit Covarruvias lib. 2. Resolutionum, Cap. 9. num. 8.

Curet singulis delictis ponere illas pœnas, quæ à Constitutionibus propriæ Familie ordinatæ sunt. Pœna enim à propriis Constitutionibus imposita, tantam vim habet, ut pœnas à Jure communi

IESU

Spirit. II

Reo infligantur pena a constitutionibus proprie Religionis ordinata pro tali delicto. Si committatur delictum pro quo certa pena statuta a Religione non ad id visitatores non veniantur quae ad propriam Familiam emendandam aut corrigendam conducunt. Demum si omnia ista delinqueat Praeatus imponat penas, seu arbitrio, quae uti delicti condignae. Debet autem Visitator in arbitrandis huiusmodi penis plura considerare, videlicet delinquentis conditionem, an soleat sepius delicta perpetrare? an casu accidit, an aequos an cordas, vel accessit id fecerit? & an laudabilem, & quale fuerit ortum ex delicto? Debet praeterea attendere qualiter loci, ubi delictum commissum fuerit, an in loco sacro, vel extra? in foro, aut via publica, vel in Monasterio? delicti insuper gravitatem, aut diuturnitatem, iniuriaque illatae modum, atque atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare oportebit? persona insuper offensa circumstantias expendere, cum ipse sint quae augere, aut minuere soleant quodcumque facinus, an nullis fuit? an dignitate praeditus? an Superior, vel subditus? an laicus, vel sacerdos? quae optime considerat Diaz in sua practica Cap. 128.

communis liberas tollat, ita Clarus lib. 5. §. 8. Adulterium, & §. finali q. 85. verbo, debet etiam. Quod si in Constitutionibus Religionis poene pro aliquo delicto statuta non sint, tunc recurrendum est ad poenas a Jure Canonico institutas, quae ad Regulae normam, sive Constitutionum moderanda sunt, & dirigenda. Omnibus autem deficientibus, deveniendum est ad consuetudinem; etenim consuetudo optima est legum interpret. Quare si certa poena ex consuetudine adsit, poena illa debet imponi. Quod si consuetudo non sit, tunc ex aliis legibus similibus progrediendum est ad similia, ut docet Innocentius Cap. Qualiter de quandoque verfici lem nota, de aculationibus. Ex his enim quae contingunt in Clericis, multis mandandis conscripsi, quid sciendum sit in Monachis, atque ex legibus, quibus utitur Praeatus aliarum Religionum desumi possunt, quae ad id visitatores non veniantur quae ad propriam Familiam emendandam aut corrigendam conducunt. Demum si omnia ista delinqueat Praeatus imponat penas, seu arbitrio, quae uti delicti condignae. Debet autem Visitator in arbitrandis huiusmodi penis plura considerare, videlicet delinquentis conditionem, an soleat sepius delicta perpetrare? an casu accidit, an aequos an cordas, vel accessit id fecerit? & an laudabilem, & quale fuerit ortum ex delicto? Debet praeterea attendere qualiter loci, ubi delictum commissum fuerit, an in loco sacro, vel extra? in foro, aut via publica, vel in Monasterio? delicti insuper gravitatem, aut diuturnitatem, iniuriaque illatae modum, atque atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare oportebit? persona insuper offensa circumstantias expendere, cum ipse sint quae augere, aut minuere soleant quodcumque facinus, an nullis fuit? an dignitate praeditus? an Superior, vel subditus? an laicus, vel sacerdos? quae optime considerat Diaz in sua practica Cap. 128.

inferat eodem tempore, sine ullo intervallo, ut sentit Glossa in dicta lege, nunquam plura. Si vero delicta sint diversi generis, si committantur ex intervallo, omnia punienda sunt. Postremo scite debent iudices, pro sententia condemnationis ferenda, quod sepius contingit, quod in eodem crimine multi, licet diverso modo, intervenire possunt, qui tamen omnes diversis poenis sunt puniendi, v. g. alicui imputari potest, quod delictum ipsum propriis manibus commiserit, alii quod sciens, & particeps fuerit, aut quod de delicto faciendo tractaverit, aut quod consilium, seu mandatum dederit, aut auxilium praestiterit, aut illud postea ratum habuerit. Regulariter si res atene consideretur, sola Regularis scientia delicti non est punibilis, maxime in eo, qui nullam habet facultatem prohibendi, hoc scientia tamen fallit in crimine lese Majestatis; nam delicti non sciens delictum proditoris contra Principis est puniendum, puniendus est poena mortis, si non revelet, secundum communem DD. opinionem: cipe aique a simili in Religione, qui scire tracta crimem contra personam Generalem, vel contra Religionis bonum, & non revelaret, teneretur caesariis. Quid vero sciendum sit de eo, qui prohibere potuit, ne committeretur delictum, aut eum qui simpliciter consensit in eodem delicto, aut qui illud ratum habuit post jam commissum, aut qui consilium dedit alicui, ut delinqueret, aut alias delictum committi mandaverit, consensulendi sunt Summis, qui plene de omnibus his circumstantiis, in materia de furto, homicidiis, aliisque in locis disputant. Haec sunt, quae circa theoriam, & praxim in Regularium visitatione observanda, notari digna nobis occurrunt, quae omnia, & nos sanctae Romanae Ecclesiae iudicio, & censurae libenter submittimus, cupientes ut euncta ad Dei gloriam, Religionis augmentum, & Animarum salutem cedant.

Finis Quarti, & ultimi Tractatus.

